

Een wonderlijk sprookje

Er was eens een koningin. En op een te warme zomerdag ontvangt ze de zeventien SDG ambassadeurs in haar kasteel. Na een welgekomen dorstlesser, start de bijeenkomst in het Salon van de Wetenschap over duurzaamheidsdoelstelling nummer zes - schoon water en sanitair. De titel luidt: duurzaamheidstransities richting de circulaire economie in het afvalwatersysteem.

Plots, valt een doctoraatsonderzoeker het broeierige Salon binnen, stelt dat hij de ambassadeurs drie levenslessen wilt meegeven en gaat van start:

In de afvalwatersector, stelde ik vast dat men vaak spreekt over 'een transitie', maar dat die transitie op meerdere manieren wordt geïnterpreteerd. Sommigen willen grondstoffen herwinnen en vermarkten via de bestaande, grootschalige infrastructuur. Anderen willen ook graag kleinschalige infrastructuur en een actievere rol voor burgers. Weer anderen, zeggen dat we eerst maar eens moeten focussen op de microplastics en medicijnresten in het afvalwater.

En zo biedt zich voor de ambassadeurs een eerste levensles aan:

Elke interpretatie van een transitie definieert het probleem en de oplossing anders. En zo strijdt men om andere investeringen, maatregelen en technologieën.

Dit gaat ook op voor het transport-, landbouw- of energiesysteem. Denk in het laatste geval aan bijvoorbeeld de keuze voor windenergie, zonne-energie, al dan niet in een burgercoöperatie, consuminderen of kernenergie.

Dat brengt het gezelschap bij een tweede levensles:

Elke interpretatie van een transitie in het afvalwatersysteem – en dus ook in de andere systemen – schuift verschillende politieke keuzes naar voor. En dat roept een reeks vragen op, zoals: wie beslist? Wie moet handelen? Is er een technologische oplossing? Welke, en waarom? En wie wint of verliest bij dit alles? Is dat een bedrijf, een overheid of de meest kwetsbaren in onze samenleving?

De koningin – niet alleen logopediste en master in de psychologie, maar ook begaan met de kloof tussen arm en rijk, vrouwenrechten en onderwijs – knikt instemmend.

De onderzoeker gaat verder:

Bij het maken van die keuzes, volgen we al te vaak de geijkte paden. Zoals het optimaliseren van de bestaande technologie en een sterke focus op win-win situaties en kosten efficiëntie.

Helaas, die logica volgen we al enkele decennia. Met als gevolg de status quo of te trage, stapsgewijze veranderingen. In de literatuur heet dit dan weer padafhankelijkheid of lock-in.

En zo belandt het gezelschap bij een derde en laatste les:

Om een lock-in in de huidige, weinig duurzame productie- en consumptiesystemen te vermijden, is het belangrijk om het debat ten gronde te voeren over de *verschillende* politieke keuzes. Zonder dat wel al te snel kiezen voor een *technological fix*. Want naast technologische innovatie, zijn er ook fundamentele veranderingen nodig in onze cultuur, praktijken, regels, markten en beleid.

De onderzoeker vat de drie levenslessen samen:

Eén, duurzaamheidstransities worden steeds op meerdere manieren geïnterpreteerd. Twee, die interpretaties geven *verschillende* politieke keuzes aan. Drie, ook de alternatieve en gemarginaliseerde keuzes moeten we omarmen. Want alleen een debat dat die openheid aanvaardt, kan omgaan met de complexiteit van duurzaamheid en de vereiste veranderingen.

De 17 ambassadeurs – intussen ingewijd in transitie governance – gaan akkoord.

Opgetogen, maar snakkend naar verkoeling, begeeft de onderzoeker zich naar de uitgang van het Kasteel. En geeft het gezelschap op de valreep nog één extra les mee:

Als we de levenslessen uit dit sprookje volgen, verdienen Youth for Climate en bijvoorbeeld de Mars voor het Klimaat en Sociale Rechtvaardigheid op zondag in Brussel, alle onze steun. Net omdat ze aansturen op een diepgaand, open debat over duurzaamheid, klimaatrechtvaardigheid en technologische innovatie.

Bij deze, zijn alle ambassadeurs en het bestuurscollege van de universiteit uitgenodigd voor die Mars.

En ze leefden nog lang en gelukkig.

Ik was Kasper Ampe, bedankt voor uw aandacht.



This project has received funding from the *European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under the Marie Skłodowska-Curie grant agreement No 676070*